

Renhållningsordning

Avfallsplan -Mål och strategier

Ystads kommun

ANTAGEN AV KOMMUNFULLMÄKTIGE 2016-03-17

FÖRORD	3
AVFALLSPLANERING ÄR ETT GEMENSAMT ARBETE	4
AVFALLSPLANENS FOKUSOMRÅDEN OCH MÅL TILL ÅR 2020.....	5
FOKUSOMRÅDE 1 HÅLLBAR KONSUMTION FÖR MINSKADE AVFALLSMÄNGDER	6
FOKUSOMRÅDE 2 HÅLLBAR SORTERING MED ÖKAD ÅTERVINNING	8
FOKUSOMRÅDE 3 HÅLLBAR HANTERING FÖR EN RENARE MILJÖ.....	10
STRATEGIER FÖR AVFALLSPLANENS GENOMFÖRANDE	12
HANDLINGSPLANER FÖR AVFALLSPLANENS GENOMFÖRANDE	13

Avfallsplanen beslutades av kommunfullmäktige 2016-03-17

Underlagsmaterial till avfallsplanen finns i Bilagor till avfallsplanen som hittas på kommunens hemsida www.ystad.se

Projektledare för avfallsplanen har varit Lotte Nilsson, miljöstrateg på Avfallsenheten i Ystads kommun.

Avfallsplanen har tagits fram med konsultstöd från Tyréns stadsutvecklingsavdelning, Britt-Marie Fagerström och Johanna Hellsten.

Förord

Skåne är en region som växer, både befolkningsmässigt och ekonomiskt. Tillväxten är på många sätt positiv för samhällsutvecklingen, men den medför också utmaningar. Traditionellt hänger tillväxt och konsumtion ihop – hög tillväxt och ökad konsumtion ger ökade avfallsmängder.

För en hållbar utveckling av samhället, där vi kan tillgodose våra behov idag utan att äventyra nästa generations möjligheter att tillgodose sina, behövs en mer hållbar konsumtion med minskade avfallsmängder. Vi behöver bli bättre på att minska mängden avfall samtidigt som vi återanvänder och återbrukar mer. Det avfall som ändå uppkommer behöver vi hantera på ett så miljövänligt sätt som möjligt. Detta förutsätter att vi som bor och är verksamma i vår kommun börjar göra andra val och agera på nya sätt, i vår vardag hemma, i skolan och på jobbet. För att det ska ske behöver möjligheterna att göra de rätta valen bli fler och det är här avfallsplanen kommer in.

Denna avfallsplan är resultatet av många aktörers gemensamma tankearbete kring framtidens avfallshantering i vår kommun och i regionen. Vår kommun har tillsammans med Sysav och dess övriga 13 ägarkommuner samarbetat för att komma överens om gemensamma inriktningar för utvecklingen av regionens avfallshantering. De gemensamma fokusområden och mål som har arbetats fram visar på ett tydligt utvecklingsbehov av avfallshanteringen i flera led. Från påverkan på den enskilda kommuninvånarens val och beteende i sin vardag via utformningen av insamlingssystemen till en miljöriktig och kvalitetssäker hantering av det insamlade och sorterade material som sker i nästa led.

Det här är ett strategiskt dokument för utvecklingen av kommunens avfallshantering till år 2020. För att arbetet med avfallsplanens genomförande ska bli framgångsrikt behöver vi vara många som hjälps åt, både i våra yrkesroller och som privatpersoner. Vi hoppas att du vill vara med i arbetet för en mer hållbar avfallshantering i Ystads kommun.

Kommunstyrelsens ordförande Kent Mårtensson

Foto: Rapsfält, Ystads kommun

Avfallsplanering är ett gemensamt arbete

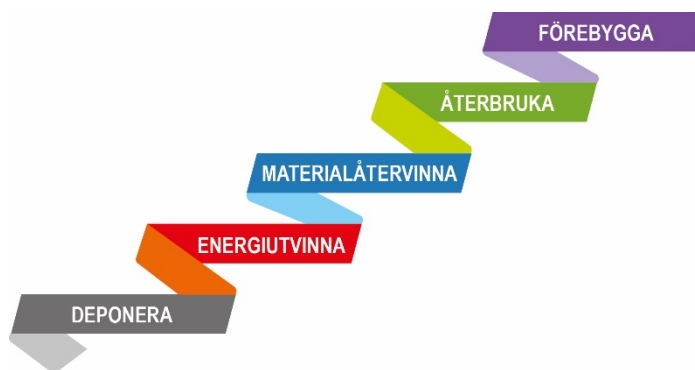
Avfallsplanen är ett strategiskt dokument för hela kommunen där fokusområden och effektmål anger riktningen för Ystads kommuns utvecklingsarbete på avfallsområdet till år 2020.

Arbetet med Ystads kommuns avfallsplan för år 2016 - 2020 inleddes under 2014 och har genomsyrats av ett brett engagemang och samarbete. Arbetet har gjorts i samarbete med det gemensamägda kommunala bolaget Sysav och dess övriga 13 ägarkommuner¹. Genom regionalt samarbete har vi arbetat fram gemensamma fokusområden och effektmål för samtliga kommuner och Sysav. Förutom respektive kommuns avfallsplan finns de beslutade fokusområdena och effektmålen i en regional kretsloppsplan som utgör en gemensam utgångspunkt för kommunerna och Sysav fram till år 2020. Med denna gemensamma grund kan resurser nyttjas effektivt och olika aktiviteter i hela avfallskedjan samordnas för att ge bästa förutsättningar för ett effektivt och framgångsrikt utvecklingsarbete under perioden.

En central del av arbetet har också varit att engagera en bredd av aktörer som är verksamma inom respektive kommun, exempelvis kommunala politiker samt representanter från kommunala förvaltningar, avfallsentreprenörer, fastighetsägare, näringsliv, handel, föreningar och intresseorganisationer. Synpunkter från dessa aktörer har fångats in genom enkät och workshop med framtidens avfallshantering i fokus. Det har även genomförts en barndialog på regional nivå. Syftet har varit att fånga upp synpunkter och information från så många intressenter som möjligt tidigt i arbetet och ha det som en utgångspunkt för avfallsplanens innehåll. De framkomna idéerna och förslagen har påverkat utformningen av fokusområden och effektmål.

Avfallsplanens syfte och innehåll styrs också av lagstiftning. Varje kommun ska ha en avfallsplan enligt miljöbalken. Avfallsplanen ska enligt lag innehålla ”kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet”.

En övergripande utgångspunkt som är gemensam inom hela EU är den lagstiftade avfallshierarkin, som visar vägen för prioritering och utveckling av framtidens avfallshantering. Enligt avfallshierarkin är första prioritet att förebygga uppkomsten av avfall eftersom det ger den minsta miljöpåverkan. För det avfall som uppstår gäller att avfallet i första hand ska återbrukas, i andra hand materialåtervinnas och i tredje hand energiutvinnas². Endast det avfall som inte kan tas tillvara på något annat sätt ska deponeras. Avfallsplanens mål går även hand i hand med en mängd andra mål, planer och program på lokal, regional och nationell nivå.

Genomförandet av avfallsplanen kommer att påverka alla som bor och verkar i kommunen. Det kommer att behövas många olika åtgärder för att nå målen, vilket kräver såväl resurser som samarbete mellan många olika aktörer både vad gäller idéer och genomförande.

¹ Sysav är ett kommunalt avfallsbolag som ägs gemensamt av följande kommuner i södra Skåne: Burlöv, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Staffanstorp, Svedala, Tomelilla, Trelleborg, Vellinge och Ystad.

² Energiutvinning innebär ett tillvaratagande av el och/eller värme som alstras i en anläggning för avfallsförbränning eller av gas från organiska ämnen, till exempel i en rötningsanläggning eller på en deponi.

Avfallsplanens fokusområden och mål till år 2020

Det gemensamma arbetet i regionen har resulterat i tre fokusområden, vilka är de områden inom avfallshanteringen som regionen ska satsa på till år 2020. Avfallshierarkin genomsyrar fokusområdenas riktning med minskade avfallsmängder, ökad återvinning och minskad miljöpåverkan. Fokusområdena fångar också in avfallskedjans olika delar, från konsumtion och uppkomst av avfall till sortering och vidare hantering av det avfall som uppkommer.

Gemensamt för samtliga fokusområden är ordet Hållbar. Hållbarhetsbegreppet innefattar tre perspektiv: ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Alla perspektiven är viktiga att ha med för att utvecklingen av avfallshanteringen ska lyckas och bidra till en hållbar samhällsutveckling. Det innebär samtidigt att avvägningar mellan olika intressen måste göras för att förverkliga fokusområdenas inriktningar.

Det gemensamma arbetet i regionen har resulterat i åtta gemensamma effektmål kopplat till fokusområdena. Effektmålen är mätbara och formulerar vad som förväntas uppnås tillsammans i Sysav-regionen och i samtliga ägarkommuner fram till 2020. Fokusområdena och effektmålen är summerade nedan.

År 2020 är den totala mängden hushållsavfall per person mindre än år 2015

År 2020 är den totala mängden textilavfall i restavfallet halverad jämfört med år 2015

År 2018 är 50 % av matavfallet utsorterat och behandlat biologiskt så att växtnäring och energi tagits tillvara, år 2020 är nivån ännu högre.

År 2020 är mängden förpackningar och tidningar i restavfallet halverad för respektive material jämfört med år 2015

År 2020 är nedskräpningen mindre än år 2016

År 2020 är mängden farligt avfall i restavfallet noll

År 2020 är avfallstransporterna fossilbränsle fria

År 2020 är våra intressenters förtroende för hela avfallskedjan större än år 2016.

HÅLLBAR KONSUMTION FÖR MINSKADE AVFALLSMÄNGDER

Fokusområde 1

Hållbar konsumtion för minskade avfallsmängder

MÅL

År 2020 är den totala mängden hushållsavfall per person mindre än år 2015

Att bryta den generella ökningen av avfallsmängderna är en av de stora utmaningarna för en hållbar utveckling och att minska mängden avfall är ett övergripande mål inom hela EU. Målet innebär att bryta trenden med ökande hushållsavfallsmängder i kommunen och regionen.

Målet följs upp genom att mäta mängden hushållsavfall som uppkommer i förhållande till antal invånare. Detta görs både för kommunen och för regionen. Uppföljningen görs i enlighet med branschens gemensamma statistiksystem Avfall Web.

- År 2014 var mängden hushållsavfall i regionen 575 kg/person.
- I Ystads kommun var motsvarande siffra 591 kg/person.

År 2020 är den totala mängden textilavfall i restavfallet halverad jämfört med år 2015

Produktion av textil och kläder är ofta förknippad med stor negativ påverkan på miljön och dåliga arbetsförhållanden i produktionsledet, och vår konsumtion är mycket hög. Nationella mål för insamling, återanvändning och materialåtervinning av textilavfall förväntas under avfallsplanens giltighetstid.

Målet följs upp genom att mäta mängden textil i restavfallet i förhållande till antal invånare. Detta görs både för kommunen och för regionen.

- År 2014 var mängden textil i det insamlade restavfallet i regionen cirka 5 kg/person.

MÖJLIGA ÅTGÄRDER

För att nå målen inom detta fokusområde kommer en mängd olika åtgärder behöva genomföras. Det kan handla om både långsiktigt kommunikationsarbete och informationskampanjer för att öka kunskapen om sambandet mellan konsumtion och avfall och för att motivera till ändrade konsumtionsbeteenden. Det kan också handla om att skapa praktiska förutsättningar för ändrade konsumtionsbeteenden, exempelvis genom att upprätta system och platser för att byta, låna, hyra, gemensamt äga och reparera saker och lösningar för att göra återbruk och återanvändning möjligt i vardagen.

Utifrån fokusområdena och effektmålen har Avfallsenheten tillsammans med Ystads projektgrupp i arbetet med avfallsplanen gemensamt tagit fram förslag på lokala åtgärder. Handlingsplaner med åtgärder för genomförandet av denna avfallsplan tas fram på årlig basis. Exempel på förslag på åtgärder från projektgruppen är ökad återanvändning inom kommunala förvaltningar, minskat matsvinn i de kommunala tillagningsköken, minskad mängd restavfall samt kommunikationsinsatser kring textil. För ytterligare information se bilaga 10.

Foto: Kåseberga, Ystads kommun

HÅLLBAR SORTERING MED ÖKAD ÅTERVINNING

Fokusområde 2

Hållbar sortering med ökad återvinning

MÅL

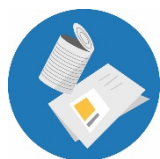

År 2018 är 50 % av matavfallet utsorterat och behandlat biologiskt så att växtnäring och energi tagits tillvara, år 2020 är nivån ännu högre.

Matavfall är ett avfallsslag som berör och engagerar, ändå är det stora mängder matavfall som inte sorteras ut. Målet är relaterat till den totala mängden matavfall, eftersom matsvinnet samtidigt behöver minska. Genom biologisk behandling kan växtnäring och energi tas tillvara som biogödsel och biogas. Matavfallens näringsämnen finns kvar i biogödseln som kan återföras till åkermark. Energin i matavfallet kan omvandlas till biogas som kan användas som drivmedel. Målet har en likformighet med det nationella målet för biologisk behandling av matavfall.

Målet följs upp genom att mäta mängden matavfall som sorteras ut och går till biologisk behandling i förhållande till antal invånare. Detta görs både för kommunen och för regionen. Mängden relateras till den totala mängden matavfall som uppkommer, som år 2014 uppskattades till 109 kg/person.

- År 2014 var andelen matavfall som sorterades ut och behandlades biologiskt i regionen 36 %.
- I Ystads kommun var motsvarande siffra 34 %.

År 2020 är mängden förpackningar och tidningar i restavfallet halverad för respektive material jämfört med 2015

Förpackningar och tidningar är avfallsslag som ska sorteras ut för att återvinnas. Genom materialåtervinning utnyttjas materialet vilket ger en större miljövinst jämfört med energiutvinning. Nya mål för ökad utsortering och insamling av förpackningar och tidningar förväntas under avfallsplanens giltighetstid både nationellt och inom EU.

Målet följs upp genom att mäta mängden förpackningar av olika slag samt tidningar i restavfallet i förhållande till antal invånare. Detta görs både för kommunen och för regionen.

- År 2014 var mängden förpackningar och tidningar i det insamlade restavfallet i regionen cirka 83 kg/person.
- I Ystads kommun var motsvarande siffra 75 kg/person.

År 2020 är nedskräpningen mindre än år 2016

Nedskräpning ger negativa effekter ur ekonomiska, miljömässiga och sociala perspektiv. Som en del av en hållbar samhällsutveckling är därför en minskning av nedskräpningen viktig. Nedskräpning sker i offentliga miljöer, i naturområden, i vattendrag och i sjöar och hav. Den nationella avfallsplanen innehåller mål om att minska nedskräpningen och under avfallsplanens giltighetstid förväntas krav på att kommunala avfallsplaner ska innehålla åtgärder mot nedskräpning.

Målet följs upp genom att mäta nedskräpning på olika sätt. Metoder för mätningar har tagits fram av Håll Sverige Rent, men även andra mätningar kan komma att tas fram och användas. En första mätning görs under år 2016 för både kommunen och regionen.

MÖJLIGA ÅTGÄRDER

För att nå målen inom detta fokusområde kommer det att behövas åtgärder för enklare sortering. Det kan handla om att göra det möjligt för fler invånare att sortera ut sitt matavfall, att sortera ut sina förpackningar och tidningar fastighetsnära eller att ordna mer utbyggd avfallshantering i offentliga miljöer. För att göra det möjligt krävs att avfallsfrågorna hanteras på alla nivåer i kommunens planeringsprocess, där kommunens framtida utformning avgörs. Kommunikationsinsatser kommer också att behövas, både för att öka kunskapen om de olika avfallslagens påverkan på miljön och för att öka motivationen för utsorteringen av de olika avfallslagen och att lämna dem på rätt ställe.

Utifrån fokusområdena och effektmålen har Avfallsenheten tillsammans med Ystads projektgrupp i arbetet med avfallsplanen gemensamt tagit fram förslag på lokala åtgärder. Handlingsplaner med åtgärder för genomförandet av denna avfallsplan tas fram på årlig basis. Exempel på förslag på åtgärder från projektgruppen är att underlätta för kommuninvånarna att lämna sitt sorterade avfall, verka för att alla kommunala verksamheter är väl införstådda kring skyldigheterna som gäller kring sortering och att respektive verksamhet själva ombesörjer att detta fungerar korrekt, erbjuda insamling av matavfall till alla, arbeta för att det insamlade matavfallet är 100% rent och korrekt sorterat, verka för beteendeförändring kring nedskräpning genom kommunikationsinsatser och kartläggning av nedskräpning. För att göra detta möjligt krävs att avfallsfrågorna hanteras på alla nivåer i kommunens planeringsprocess, där kommunens framtida utformning avgörs. För utförligare information se bilaga 10.

HÅLLBAR HANTERING FÖR EN RENARE MILJÖ

Fokusområde 3 Hållbar hantering för en renare miljö

MÅL

År 2020 är mängden farligt avfall i restavfallet noll

Farligt avfall innehåller ämnen som inte ska spridas vidare i kretsloppet, därför ska det sorteras ut och behandlas separat. Avfallsplanen ska innehålla mål för att minska det farliga avfallens spridning.

Målet följs upp genom att mäta mängden farligt avfall av olika slag i restavfallet. Detta görs både för kommunen och för regionen.

- År 2014 var mängden farligt avfall i restavfallet i regionen 645 ton.
- I Ystads kommun var motsvarande siffra 1,48 ton

År 2020 är avfallstransporterna fossilbränslefria

Transporter har en stor inverkan miljön. Fossila bränslen kan ersättas med förnyelsebara bränslen, som biogas från matavfall eller etanol tillverkad av raps. Transporter kan också drivas av el som produceras från förnyelsebara källor, som sol och vind. Målet har stark förankring i de nationella miljömålen och det ligger också i linje med Skåne läns och Region Skånes mål om hållbara transporter i Skåne samt Klimatsamverkan Skånes uppdrag 100 % fossilbränslefritt Skåne 2020.

Ystads kommun har antagit utmaningen om 100 % fossilfritt Skåne 2020. Utmaningen antogs av Kommunstyrelsen 2012 och av Kommunfullmäktige 2015, i och med att Energi- och klimatstrategin antogs.

Målet följs upp genom att mäta andelen avfallsfordon som används för insamling av hushållsavfallet som körs på fossilbränslefria drivmedel. Detta görs både för kommunen och för regionen. En första mätning görs under år 2016 för både kommunen och regionen.

År 2020 är våra intressenters förtroende för hela avfallskedjan större än år 2016

En grundförutsättning för att få fler att sortera ut sitt avfall är att avfallshanteringen upplevs som pålitlig ur alla hållbarhetsaspekter. Avfallskedjan har många aktörer och för att avfallshanteringen ska hålla hög kvalitet krävs att samtliga aktörer gör på rätt sätt, från avfallslämnare via insamlare till avfallsbehandlare.

Målet följs upp genom enkätundersökningar som vänder sig till intressenter i hela avfallskedjan, som kunder, fastighetsägare, andra samarbetspartners, politiker, insamlingsentreprenörer och behandlingsföretag. En första mätning görs under år 2016 för både kommunen och regionen.

MÖJLIGA ÅTGÄRDER

För att nå målen inom detta fokusområde kan det behövas åtgärder för att skapa fler insamlingsplatser så att det blir enklare att lämna farligt avfall. Kommunikationsarbete behöver ske för att öka kunskapen om farligt avfall och för att höja motivationen till att sortera ut det. Vid inköp av nya fordon för avfallsinsamling eller vid upphandling av avfallstransporter kan beställaren ställa krav på fossilbränslefria fordon samtidigt som insatser kan behöva göras för att öka tillgången på fossilfria bränslen. Förtroendet för avfallskedjan kan ökas genom samarbete, insyn och kommunikation mellan avfallskedjans aktörer så att vikten av varje aktörs delaktighet tydliggörs, från avfallslämnare via insamlare till behandlare.

Utifrån fokusområdena och effektmålen har Avfallsenheten tillsammans med Ystads projektgrupp i arbetet med avfallsplanen gemensamt tagit fram förslag på lokala åtgärder. Handlingsplaner med åtgärder för genomförandet av denna avfallsplan tas fram på årlig basis. Exempel på förslag på åtgärder från projektgruppen är kommunikationsinsatser kring farligt avfall samt verka för minskade transporter inom Ystads kommun. För utförligare information se bilaga 10.

Foto: Renhållning, Ystads kommun

Strategier för avfallsplanens genomförande

För att nå avfallsplanens mål kommer det att krävas många olika typer av åtgärder med många aktörers engagemang och delaktighet. Vid sidan av fokusområden och effektmål har det gemensamma arbetet i regionen identifierat några övergripande strategier för att nå målen. Strategierna är viktiga utgångspunkter för de handlingsplaner som ska tas fram årligen, så att avfallsplanens mål ska kunna realiseras.

KOMMUNIKATION

Avfallsplanens mål kräver en beteendeförändring hos alla som bor och är verksamma i kommunen. För att skapa ett förändrat beteende behövs kunskap och motivation. Det kan handla om kunskap om konsumtionens miljöpåverkan, om alternativa konsumtionsbeteenden och om varför vi ska sortera vårt avfall. Förståelsen för betydelsen av det egna agerandet är viktigt. Även en öppen och transparent kommunikation inom och om hela avfallskedjan är viktig för att skapa förtroende och därmed motivation hos allmänheten. Kommunikation är därför en viktig strategi i förändringsarbetet.

TILLGÄNGLIGHET

En avgörande faktor för att kunna nå målen är att det finns fysiska förutsättningar. Platser för att byta, låna och reparera saker samt second hand-butiker behöver finnas tillgängliga, liksom platser där avfall av alla slag kan sorteras och lämnas. För detta krävs att avfallshanteringen finns med i planeringsprocessen, från översiktsplaner och detaljplaner till bygglovshantering, när samhället byggs och förändras samt att återvinningscentralerna i regionen utvecklas. Större och resurskrävande satsningar för ökad tillgänglighet behöver samordnas regionalt.

SAMVERKAN

För att nå målen behöver många olika aktörer bidra. Olika kommunala förvaltningar behöver vara med, till exempel inom stadsbyggnad, park- och gata, skola och utbildning samt miljö. Därtill spelar aktörer som är verksamma i kommunen en mycket viktig roll, som avfallsentreprenörer, fastighetsföretag, bostadsrättsföreningar, handel, näringsliv, föreningsliv, intresseorganisationer, second hand-aktörer och många andra. Samverkan behövs även i regionen, med Sysav och andra kommuner (mellan Sysav och ägarkommunerna). För ett effektivt och framgångsrikt arbete behöver alla dessa aktörer på olika sätt bidra och samverka med varandra. Detta förutsätter i sin tur att det finns tillräckliga personalresurser. Medarbetare som kan prioritera, driva och arbeta med avfallsplanens mål och åtgärder kommer att behövas hos flera aktörer inom kommunen. Funktioner som projektledare och inköpare är särskilt viktiga för att verkställa målen.

INVESTERINGAR

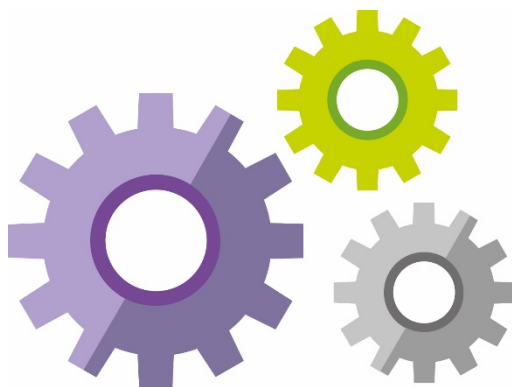
Investeringar i tekniska lösningar är en grundläggande förutsättning för att göra målen möjliga att uppnå. Fler insamlingsplatser för återbruk eller andra fordon för avfallsinsamling är exempel på sådant som kommer att behövas, liksom ny teknik för utveckling och anpassning av avfallsbehandlingen.

STYRMEDEL

Ekonomiska styrmedel är ett sätt att tydligt visa riktningen på avfallsarbetet, så att det blir ekonomiskt fördelaktigt att göra rätt och dyrt att göra fel. Genom styrning av avgifternas storlek kan boende och verksamheter i kommunen motiveras att göra det som går i linje med avfallsplanens mål.

INNOVATION

Avfallsplanens mål förutsätter innovationer, alltså nya idéer och lösningar. Det kan exempelvis handla om nya system för återbruk, nya behandlingsmetoder eller ny avsättning för insamlat material. Med innovationer utvecklas möjligheterna till en mer hållbar avfallshantering.

Handlingsplaner för avfallsplanens genomförande

Avfallsplanen innehåller mål och strategier som är gemensamma för regionen och målen tar sikte på år 2020. Avfallsplanen innehåller däremot inte detaljerade eller tidssatta åtgärder för att nå målen. Därigenom blir det möjligt att under avfallsplanens hela giltighetstid arbeta med de mest relevanta, aktuella eller prioriterade åtgärderna för att nå uppsatta mål.

Handlingsplaner med åtgärder för genomförandet av denna avfallsplan tas istället fram på årlig basis. Genom att göra urval och prioriteringar av åtgärder årligen skapas en flexibilitet där målen, inte åtgärderna, är i fokus. Strategiernas ledord kan vara en hjälp i arbetet med att konkretisera målen till åtgärder. Av handlingsplanen för respektive år kommer det framgå vilka åtgärder som ska genomföras under året samt vem som ansvarar för dessa.

Ansvariga för respektive åtgärd inkl. eventuella investeringar förbereds och tas upp till budgetarbetet av respektive förvaltning/nämnd.

Åtgärder som berör Renhållningsordningen hämtas från miljöprogrammets handlingsplan. Handlingsplanerna som berör Renhållningsordningen sammanställs och redovisas årligen för Samhällsbyggnadsnämnden av Avfallsenheten.